

ELŐZETES JELENTÉS A PILISMARÓTI FELSŐPALEOLIT LELŐHELY RÉTEGTANI-, KRONOLÓGIAI VIZSGÁLATÁRÓL

Dobosi Viola régéztől a pilismaróti kutatóárok két szelvényéből az alábbi mintákat kaptuk meg rétegtani vizsgálatra:

D szelvény

133. sz. minta: É-i fal, K-i sarok, 0—20 cm morzsalékos, mészlepedékes, csernozjom jellegű recens talaj.
 134. sz. minta: É-i fal, K-i sarok, 22—70 cm világos szürkés fekete, mész göbceses, a recens talaj kilúgozási szintje.
 135. sz. minta: É-i fal, K-i sarok, 70—110 cm részben a recens talaj kilúgozási szintje.
 136. sz. minta: É-i fal, K-i sarok, 140—150 cm világossárga, finomhomokos eolikus lösz.

E szelvény (saját jelölés)

137. sz. minta: a kultúrréteg anyaga, 80—100 cm, finomhomokos lösz.
 138. sz. minta: világos kávébarna, faszén-maradványos talaj.
 139. sz. minta: kávébarna, agyagos szerkezetű talaj.

A laboratóriumi vizsgálatok eredményei, valamint a geomorfológiai vizsgálatok alapján, a paleolit lelőhely geomorfológiai helyzete és a geokronológiai viszonya az alábbiakban foglalható össze.

A D szelvény és a 137, 138, 139 számmal jelölt lelőhely — továbbiakban „E” szelvény — a Duna II/b sz. Riss végi, Riss—Würm interglaciáliskori teraszát befedő felsőpleisztocén lösz összlet felső harmadában helyezkedik el. A szelvényt, ill. a lelőhelyet a felsőpleisztocénen — Würm glaciális — belül, a lösz szerkezetét, a lösz fekéjét alkotó első világos kávébarna színű, 1,7%-os humusztartalmú,

faszénmaradványos fosszilis talajhorizont helyzetét is figyelembe véve, valamint az analóg C 14-es vizsgálatok alapján a fiatal würmi — másoknál W 3 — időszakra helyezhetjük.

A löszszelvények kronológiája

A paleolit telepet a 137, 138, 139. sz. jelölt minták szelvénye, az E szelvény alkotja.

A felső pleisztocén geokronológiai beosztás alapján, a fiatal würmi hideg-száraz glaciális időszakot osztó hűvös, de csapadékos klímazakaszt jelölő „Ságvár—Tápiósülyi” mikrostadiálissal azonosítható. Abszolút kora: 17 000—20 000 C 14 évre datálható.

Az E szelvényben a fosszilis talaj fedőjét alkotó lösz rétegsor 137. sz. mintája alapján — ez egyben a kultúrréteget is jelöli, 80—100 cm — eolikus finomhomokos lösz szerkezetét mutatja. Ez egyben azt is jelöli, hogy nem áttelepített, delluviális lösz van itt, a paleolit eszközök nem az áttelepítés során kerültek jelenlegi helyükre, hanem a lösz „in situ” képződmény.

A típusos lösz felhalmozódása a 17 000 C 14 évnél fiatalabb, hideg, száraz glaciális klímazakaszt jelöli.

Megjegyzés

A csekély számú és nem folyamatos rétegsorral begyűjtött minták alapján, jelenleg csak vázlatos és csak tájékoztató jellegű kronológiai eredményeket tudok adni.

Schweitzer Ferenc

PILISMARÓT—DIÓS: EINE NEUE PALÄOLITHSIEDLUNG
Auszug

Im Jahre 1980 haben wir in Pilismarót—Diós den einen Abschnitt einer jungpaläolithischen Siedlung erschlossen. Der Fundort schliesst sich organisch der Reihe jener Siedlungen an, die uns durch Geländebegehungen und Ausgrabungen von den von Basaharc bis Dömös dahinziehenden Lössrücken bekannt sind. Die Erforschung der Lösser der Donaukniegegend hält von den Jahren 1930 kontinuierlich an. Neben dem paläontologischen und archäologischen Sammeln von Daten gehört dieser Abschnitt des ungarländischen Donautals zu den geomorphologisch am besten durchforschten Terrassensystemen. Die archäologischen Fundorte sind im oberen Horizont der mehrere Meter mächtigen Lössschicht, die die Kiesschicht der Terrasse II/b nach Pécsi bedecken, ihre Zeit ist Würm 3.

Die *Schichtenreihe* des Fundortes: unter der 20 cm mächtigen gegenwärtigen Humusschicht folgt ein blassgelber, sich senkrecht trennender, homogener Löss mit fossilen Wurzelresten. Die Kulturschicht befindet sich in 60—80 cm Tiefe.

Siedlungsspuren: in den Profilen ist die Kulturschicht ein annähernd 6 m² grosser, sich entschieden halbkreisförmig anordnender Fleck, dessen andere Hälfte noch nicht erschlossen wurde. Die zerbrochenen Tierknochen, Geräte, Fertigungsabfälle sind gleichmässig zerstreut.

Geräte: im wenigen Gerätmaterial dominieren die schön bearbeiteten Stichel, verhältnismässig weniger kommen die Klingen und Kratzer von jungpaläolithischem Charakter vor. Einen bestimmenden Typ bildet eine aus felsitgestreiftem Rhyolith erzeugte Klingenspitze aus dem Bükkgebirge und ein Kielschaber mit hohem Grat und zugespitzter Arbeitskante. Das Durchschnittsmass der Geräte beträgt 42,9 mm. Ihr Rohmaterial bilden ausser dem einzigen Rhyolith überwiegend verschiedene Kiesarten und einige Obsidianabschläge.

Fauna: von den Mammalien fällt dem kleinwüchsigen Pferd eine grosse altersbestimmende Bedeutung zu, ausser diesem vertreten von mehreren Individuen stammende Renreste die armselige Fauna. Die Knochen sind charakteristisch fossilisiert, von schlechtem Erhaltungszustand. Die Überreste von Mollusken lassen auf ein im Vergleich zum Kältemaximum von Würm 3 etwas milderes Klima und eine Grasvegetation schliessen.

Chronologie: unser Fundort kann auf Grund der zur Verfügung stehenden (ärmlichen) archäologisch-paläontologisch-stratigraphischen Daten auf die Interstadialzeit von Ságvár (leichte Oszillation um 18 Tausend) bzw. in die Faunenphase von Pilisszántó gesetzt werden.

Viola T. Dobosi

